

METHOD OF COMPARISON – THE BASIC ONE IN ARCHAEOLOGY

Abstract: The presented subject briefly and in general terms, suggests the possibility of proposing the conclusion that the method of comparison is the basic one archeology.

Author information:

Svetlozar Stoyanov
Logistic engineer and technician "Construction and architecture"
Secretary of the Branch of the National institute of archaeology with museum in Shumen
✉ s_v_stoyanov@abv.bg
🌐 Bulgaria

Keywords:

Knowledge, method of comparison, archaeology.

Специфичната интелектуална обществена човешка дейност, формирана в процеса на историческо развитие е науката. Тя е систематизирано достоверно знание, което има логично обяснение. Насочена е към разработване и подреждане в стройно цяло на обективното познаване на реалността в интерес на практиката. База на тази дейност е събирането на факти и тяхното постоянно актуализиране и систематизиране. Следва критичният им анализ и въз основа на това, синтез на нови знания или обобщения. Изисква се те не само да описват наблюдаваните природни или социални явления, но и да изграждат причинно-следствена връзка, като крайната цел да е прогнозиране. Идеите и предположенията, които са потвърдени от факти или опити, е необходимо да се формулират като закони на природата или обществото. На тази основа продукт от познавателната дейност на човека е знанието. Историческите знания са резултат от сложния, продължителен и противоречив процес на човешкото познание. Активността на хората е била тясно свързана с необходимостта да се познава човешкото развитие, а също обществените процеси и явления. Това е предпоставка за просперитет [7, р. 93; 17, с. 56; 25, с. 83; 29, с. 471].

Интересът на поколенията към миналото е непресъхващ и не зависи от мотивите. Подтикът е следствие от необходимостта за опора в мъдростта и опита на предшествениците, както и от любопитство. Съприкосновението с историята изправя човека пред състоянието на историческата памет на обществото, т.е. до колко вярно и детайлно е съхранен споменът за факти и събития. Следващ първостепенен момент е възможността за нейното съживяване и осмисляне от съвременния човек, за да се разкрие съхранената истина за живота и духовността на предците. Адресираната надежда към съвременната археологическа и историческа наука е да направят възможното, за да се запълнят белите полета и миналото да се изправи пред следващите поколения със своите истини [8, с. 40; 14, с. 44 – 45; 19, с. 4 – 5; 21, с. 1; 23, с. 46; 24, с. 61].

Вътрешният свят на предците е неразгадаем и подчинен на заобикалящата го вселена. За отбелязване е и ролята на въображението в ранните етапи на културно развитие. Получаването и натрупването на знания, както и опознаването на околния свят, допринася за отпадането на старите загадки. Казаното ги заменя с нови и онова, което не е разбираемо, не става по-малко. Старинните източници съдържат (и в тях се съхранява или е отразена) информация за миналото. Археологическите материали са следи, а не съобщения, за действителни събития. Главното е създаването на информацията за предходните епохи, която се формира в процеса на изучаване на археологическите паметници. Те са реални останки преди да се превърнат в обект на изследване, като съществуването на археологическите източници е най-вече в рамките на

науката. За проучвателя всяко късче информация се включва във верига от данни, преди да се предложат изводи, по доказване на определено твърдение [1, с. 22; 2, с. 8; 11, с. 13, с. 17; 13, с. 90; 20, с. 17 – 18; 30, с. 8].

Верността на становищата се установява от неопровержимостта на фактите, които изграждат действителността на миналото и съществуват независимо от нас. Цел на археологията са хората, живели преди нас, т.е. да разкрива свидетелства за култури от предходни епохи при използване на научни методи за изследване и интерпретиране на веществените останки и поведението на предците [5, с. 26 – 27; 9, с. 11 – 12; 15, с. 66; 16, с. 34].

Днешната археология е комплексна наука за идентифициране, последователно разкриване (разкопаване) на археологически обекти, тяхното анализиране и интерпретиране с изследователска цел. Работата е при съблюдаване на определена методика в теоретичната и практическата работа. Археологическата наука на XXI в. е изградена от организирана съвкупност от съответни академични дисциплини. Реалност е интердисциплинарността на извършваните проучвания и е налице систематичност в археологическите изследвания. Действително е взаимодействието между академични дисциплини от различни научни области при разработване на една и съща тема. Продукт от това е създаване и генериране на ново и потенциално използваемо знание [28, с. 6 – 7, с. 10].

Проучвателският процес е базиран на изследователски подход. Стъпка по стъпка се върви към определения проблем чрез съвкупност от дейности и разбор, за прилагане на съответен метод (или няколко метода) за постигане на целта, което е начин за теоретическо проучване и за практическо приложение на нещо. Осъществява се чрез систематизиран набор от дейности, за постигане на определената цел. Реализира се с употребата на т.нар. науковедски подход. Характерно за него е комплексността на изследователската работа. Той позволява теоретико-емпирична представителност. Подходът е съпроводен от съответен изследователски принос по отношение на теоретичното разчленяване на информацията и на процеса на породените от това научни теории. Състои се в уточняване и прецизиране на съществуващи постановки и схващания, както и доразвиването им в съответствие с целта и изследователските резултати [3, с. 438, с. 443; 6, с. 10; 26].

В арсенала на познанието съществено място е отредено на сравнението. То е неразделна част от човешкото мислене. Също така е и иманентна страна на познавателния процес [17, с. 31 – 32; 18, с. 35-36].

Научното сравнение е триединство от логика, познавателна дейност и познавателен резултат. Ценността е, че позволява да се разкрият съществени закономерни характеристики в развитието на съпоставими явления, вътрешните им връзки и отношения. Това е с цел да бъдат показани общите и отличителните им свойства в системата, от което следва разглеждане на спецификата [12, с. 149 – 150; 17, с. 36].

Методът на сравнение спада към общонаучните методи. Това е целенасочена емпирична систематична процедура за придобиване на научни знания. Опира се на фактически реални данни и доказателства за установяване на истинността им. Тази последователност дава възможност да се представи общото, особеното и индивидуалното в приликите и отликите, като се започне от характерните белези. Методът, най-общо, се състои в съпоставяне (на сходни или противоположни), както на количествени, така и на качествени, характеристики на археологическите паметници. Алгоритъмът на сравнение би могъл да има следната обща последователност: определяне на обектите за сравнение; определяне на признаците за сравнение; анализ и синтез на обектите в съответствие с аспектите на сравнение; определяне на общите и/или съществените признаци на обектите на сравнение; определяне на различията в общите признаци; извод, т.е. необходимо е да се представят общите и/или отличителните съществени признаци на обектите на сравнение и да се укаже степента на различие в общите

признаци. В определени случаи е необходимо да се изтъкнат причините за сходствата и различията в обектите на сравнение [10; 17, с. 50 – 51; 22; 27].

За успешното прилагане на метода на сравнение в изследователската практика е от особено значение да бъде спазван критерия за съвместимост на признаците на сравнение [4].

Представената тематика, накратко и в най-общ план, предполага възможността да бъде предложен извода, че методът на сравнение е базисен в археологията.

References:

1. **Avdusin, D., 1980:** Polevaya arkheologiya SSSR., 1980, M., (SSSR), (RU), Vysshaya shkola.
2. **Avdusin, D., 1989:** Osnovy arkheologii., 1989, M., (SSSR), (RU), Vysshaya shkola.
3. **Bizhkov, G., Kraevski, V., 1999:** Metodologiya i metodi na pedagogicheskite izsledvaniya., 1999, S. – M., (BG – RU), ASKONI-IZDAT OOD, Sv. Kliment Ohridski.
4. **Blog.bg, 2011:** Metod na sravnenieto., V: Blog.bg, S., (BG), 10.02.2011, razrabotkite.blog.bg, <<http://razrabotkite.blog.bg/biznes/2011/02/10/metod-na-sravnenieto.683342>>, 05.02.2017.
5. **Dimitrov, D., 1958:** Uvod v arheologiyata., 1958, S., (BG), Nauka i izkustvo.
6. **Dimitrov, N., 2013:** Vuvedenie v nauchnite izsledvaniya., 2013, P., (BG), Intelekspert-94.
7. **Dimitrova, N., 2014:** The competence approach in educational process as element acmeology., In: International scientific refereed indexed online journal with impact factor „SocioBrains”, S., (BG), 2014, Issue 4, 89 – 93, Smart ideas – wise decisions Ltd., <<http://sociobrains.com/bg/top/issues/Issue+4-2014/>>, 05.02.2017.
8. **Garden, Zh.-K., 1983:** Teoreticheskaya arkheologiya., 1983, M., (SSSR), (RU), Progress.
9. **Gening, V.** Struktura sistemy arkheologicheskogo znaniya (K voprosu o metodologicheskom analize urovney znaniy v arkheologii)., V: Metodologicheskiye i metodicheskiye voprosy arkheologii, K., (SSSR), (UA), 1982, 5 – 47, Naukova dumka.
10. **Kaliberda, E., 2017:** Metod issledovaniya – sravneniye., V: Tackk, O., (RU), 05.02.2017, tackk.com, <<https://tackk.com/wpeuzl>>, 05.02.2017.
11. **Kazo, Ch., Skot, S., 1988:** Novo izsledvane na golemite zagadki., 1988, S., (BG), Nauka i izkustvo.
12. **Khalin, S., 2014:** Nauchnoye issledovaniye – osnovnaya strukturnaya yedinita poznaniya kak chelovecheskoy deyatel'nosti: (na primere mesta i roli opisaniya i ob"yasneniya v nauchnom poznanii)., V: Zhurnal „Vestnik Tyumenskogo gosudarstvennogo universiteta”, T., (RU), 2014, Vyp. №10, Filosofiya, 147 – 154, TyumGU, <https://vestnik.utmn.ru/upload/iblock/5f4/12_%D0%A5%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD.pdf>, 04.02.2017.
13. **Kleyn, L., 2005 – 2009:** Panorama teoreticheskoy arkheologii: russkiy tekst s prilozheniyami., V: Zhurnal „Stratum plus. Kul'turnaya antropologiya i arkheologiya”, Polevoy dnevnik: Rimskoye vreme, K., (MD), 2005 – 2009, Vyp. №4, 11 – 116, VASh.
14. **Kleyn, L., 2009:** Novaya arkheologiya (kriticheskiy analiz teoreticheskogo napravleniya arkheologii Zapada)., 2009, D., (RU), DonNU.
15. **Kleyn, L., 2011:** Nauchnyye shkoly v rossiyskoy arkheologii., V: Istoriya arkheologii: lichnosti i shkoly, SPb., (RU), 2011, Nestor-Istoriya.
16. **Kovachev, G., 2007:** Teoretichna arheologiya., 2007, V.T., (BG), Faber.
17. **Koval'chenko, I., 2003:** Metody istoricheskogo issledovaniya. 2-oye izd. dop., 2003, M., (RU), Nauka.
18. **Kozhuharova, G., 2015:** Filosofsko-metodologichna sashtnost na ponyatiето podhod., V: Elektronno spisanie „Pedagogicheski forum”, S.Z., (BG), 2015, Br.2, 35 – 50, DIPKU-TrU, <http://www.dipku-sz.net/sites/default/files/pedagogicheski_forum_2_2015.pdf>, 05.02.2017.

19. **Martynov, A., 2000:** Arkheologiya., 2000, M., (RU), Vysshaya shkola.
20. **Martynov, A., Sher, Ya., 1989:** Metody arkheologicheskogo issledovaniya., 1989, M., (SSSR), (RU), Vysshaya shkola.
21. **Mateeva, S., 2005:** Obshtestvena komunikatsiya i istoricheska pamet., V: Izvestiya na katedra „Bulgarska istoriya i arheologiya” i katedra „Obshta istoriya”, YuZU „Neofit Rilski” – Blagoevgrad, B., (BG), 2005, 2, 1 – 10, Neofit Rilski , <<http://www.history.swu.bg/PDF/04.pdf>>, 02.04.2016.
22. **Mileva, V., 2013:** Metodite na naukata., V: Brusnachut na Okam, S., (BG), 16.12.2013, bgchaos.com, <<http://bgchaos.com/736/polemics/logic/>>, 05.02.2017.
23. **Nekrasova, N., 2012:** V. I. Kolosov i istoricheskaya pamyat' Tverskoy gubernii., V: Zhurnal „Vestnik slavyanskikh kul'tur”, M., (RU), 2012, T.24, Vyp. №2, 46 – 53, GASK.
24. **Nikolov, N., 2014:** Rolyata na istoricheskite znaniya za formirane na istorichesko suznanie., V: Nauchni trudove na Kolezh – Dobrich, Sh., (BG), 2014, T.VII, 61 – 67, Episkop Konstantin Preslavski.
25. **Nikolov, N., 2015:** Istoricheskite ponyatiya v lektsiite i seminarite po istoriya na Bulgariya., V: Nauchni trudove na Kolezh – Dobrich, Sh., (BG), 2015, T.VIII, 83 – 88, Episkop Konstantin Preslavski.
26. **Petrov, F., 2010:** Pedagogicheski izsledvaniya. Metodika., V: Dnevnikut na Filip Petrov, S., (BG), 05.10.2010, C, PHP, VB, .NET, <<https://www.cphpvb.net/metodos/6470-pedagogic-researches/>>, 05.02.2017.
27. **Pro Bono, 2010:** Metodologiya. Metodologiya na naukata., V: Pro Bono, S., (BG), 03.10.2010, probonoforlaw.blogspot.bg, <<http://probonoforlaw.blogspot.bg/2010/10/3.html>>, 05.02.2017.
28. **Romek, E., 2008:** „Obshchestvo znaniya”. Distiplinarnaya struktura i rol' SNG v protsesse sotsial'nykh transformatsiy., 2008, R.n/D., (RU), 2008, YuFU , <<http://www.elena.romek.ru/learning/romekUP.doc>>, 05.04.2016.
29. **Todorov, Yu., 2016:** Elektronno obuchenie., V: Poslaniya na istoriyata, S., (BG), 2016, 469 – 475, Sv. Kliment Ohridski.
30. **Yanin, V. (red.), 2006:** Arkheologiya., 2006, M., (RU), MU.